

Književna poročila.

Neumann, Commentar zu den Civilprocessgesetzen. Deseti snopič obsega §-e 371 do 417, torej naslove o zaslišnji strank, o zagotavljenji dokazov in del naslova o razsodbah. Posebno skrbno so razpravljane določbe o pravomočnosti razsodeb, tudi inozemskih, nadalje izrekov razsodišč in upravnopravnih odločeb. Jednajsti snopič pretehtuje §-e 319 do 467, torej sklepe, postopanje na okrajnih sodiščih in prva določila o prizivu. Kakšen bodi prizivni spis ter o dopustnosti novôt se temeljito razpravlja. — Vsak snopič stoji 75 novcev in naročila sprejema sleharna knjigotržnica.

Grünhut, Zeitschrift für das private und öffentliche Recht der Gegenwart. (Hölder, Dunaj.) Drugi snopič XXV. zvezka obsega razprave: Kohlerjevo o patentnem pravu, zlasti novem avstrijskem, Schiffnerjevo o dedinskih in adopcijskih pogodbah, Ehrenzweigovo o uplivu pravnih sporov na sporno pravico, Makarewiczevo o napeljanju k hudodelstvu po §-u 143. kaz. zak., Gerlandovo o zastavni pravici no svoji stvari, Teznerjevo o avstrijskem cesarskem naslovu ter Jellinekovo predavanje o pravu minoritet. Poleg tega se v tem snopiču nahaja kritika dvajsetero del iz pravnega slovstva.

Dr. B. Possanner: Die Pensionen und Provisionen der k. k. oesterreichischen Civilstaatsbediensteten und Staatsarbeiter sowie die Versorgungsgenüsse ihrer Hinterbliebenen. — Tretji snopič. Dunaj 1898 (Manz).

Dr. L. Spiegel: Die heimatrechtliche Ersitzung. — Dunaj 1898 (Manz).

O Cheku. Uryvek ze spisu o cheku ve vědě a zákonodárství. (Zvláštní otisk z Věstniku Česk. Akademie 1897). Podáva dr. A. Pavlíček. — *Der Chek.* Eine vergleichende Studie mit besonderer Berücksichtigung des oesterr. Entwurfes. Von dr. A. Pavlíček. Wien (Manz) 1898. Str. 140.

Mjesečnik pravičnikoga društva u Zagrebu prinaša v 5. in 6. številki naslednje razprave: Dr. E. Lovrić: Studije iz ženitbenoga prava (nadaljevanje). Dr. M. Košutić: Zastara po avstrijskom privatnom pravu (nadaljevanje). Petar Petaj: Njekoliko spornih pitanja iz kaznenoga postupnika o postopku glede prekršaja. I. Kargačin: Odpravak nagode. Dr. Mihajlo Zobkow: Akcesorna narav založnoga prava. Dr. S. Posilović: Novi vidici u kaznenom pravu.

Zápas o právo jazyka českého v úřadech a soudech. Sestavil dr. J. Šolc. V Pragi 1897. — Ta spis podaje pregled boja za ravnopravnost češkega jezika v uradih od l. 1848. naprej in obsega zlasti vse tozadevne predloge, spomenice, naredbe i. t. t.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. junija 1898.

— (Osobne vesti.) Odlikovani so: tajni svetnik in predsednik višjega deželnega sodišča v Gradci Fr. Schmid povodom trajnega vpokojenja z viteškim stanom; predsednik deželnega sodišča dr. Frid. Perko v

Celovci z vitežkim križcem Leopoldovega reda; predsednik deželnega sodišča v Trstu Mih. Urbančič z vitežkim križcem Leopoldovega reda; podpredsednik deželnega sodišča v Trstu Filip conte Dandini de Sylva, predsednik deželnega sodišča v Rovinju dr. A. Tušar in Karol vitez Defacis naslovom in značajem dvornega svetnika. — Imenovani so: tajni svetnik in minister v p. Jan. Nep. grof Gleispach predsednikom višjega dež. sodišča v Gradcu; generalni advokat na najvišjem sodišči dr. Ad. Gertscher predsednikom višjega deželnega sodišča v Zadru; deželnosodni svetnik dr. Em. Eminger v Celji višjesodnim svetnikom v Gradci; državni pravdnik z naslovom in z značajem višjesodnega svetnika Jos. Pajk v Ljubljani podpredsednikom dež. sodišča ljubljanskega: deželnosodni svetnik J. Munda v Marenbergu deželnosodnim svetnikom okrož. sodišča v Novem mestu; notarski kandidat A. Lokar notarjem v Kanalu; gimn. suplent dr. Fr. Vidic urednikom slovenske izdaje državnega zakonika. — Premeščen je notar v Idriji Vinko Kolšek v Lož.

— (Kranjska odvetniška zbornica) je imela 21. m. m. pod vodstvom svojega predsednika g. dr. Pfeffererja glavno skupščino, katere se je udeležilo 13 članov. Iz poslovnega poročila odborovega za preteklo leto je bilo posneti naslednje: Odvetniškemu odboru je bilo rešiti 190 vlog. Stranke so dobile brezplačnega zastopnika v 22 civilnopravnih, 18 porotniških in 17 navadnih kazenskih slučajih. Proti članom zbornice se je vložilo 7 pritožb, katere so se zavrnile ali z lepa poravnale. Jedna disciplinarna stvar je bila rešena oprostilnim izrekom. Član g. dr. E. Deu v Postojini je dne 30. majnika pr. l. umrl. V tem poslovnem letu ni bil noben nov odvetnik vpisan v odvetniški imenik, zbrisan pa je bil jeden odvetnik vsled svoje smrti, drugi pa, ker se je preselil. Tačas je v Ljubljani 18 in izven Ljubljane 14 odvetnikov, tako, da jih je na Kranjskem sedaj 32. Odvetniških kandidatov se je vpisalo 6, izbrisalo pa 4, in tačas je vpisanih 17 odvetniških kandidatov in sicer 14 pri odvetnikih ljubljanskih, 3 pa pri odvetnikih izven Ljubljane. Na prošnjo odborovo se je v novem odvetniškem tarifu ljubljanske odvetnike uvrstilo v 2. razred in upoštevalo želje radi odškodovanja za čakanje pred razpravami in radi zvišanja nekaterih tarifnih točk. Izredna glavna skupščina dne 9. oktobra pr. l. se je izrazila proti uradni obleki za odvetnike na javnih razpravah. — To poročilo se je vzelo odobruje na znanje. Pri dopolnilnih volitvah so bili izvoljeni: g. dr. A. Mosche podpredsednikom, g. dr. A. Suyer odbornikom, g. dr. V. Štempihar namestnikom v odboru, gg. dr. Fr. Munda in dr. Fr. Tekavčič članom disciplinarnega sveta, g. dr. I. Šusteršič in g. dr. J. Vilfan namestnikoma. — V imenu odbora je g. dr. I. Tavčar poročal o vprašanji nedeljskega počitka v odvetniških pisarnah in predlagal, naj se v odvetniških pisarnah kranjske dežele uvede pričenši z dnem 1. junija t. l. delni nedeljski počitek in sicer tako, da se pisarniško osebje po redu, ki ga določi vsak odvetnik za svojo pisarno, vrsti v nedeljski službi. Po kratki razpravi je bil odborov predlog sprejet z večino glasov in nato zbor zaključen. — Odvetniški odbor je sedaj sestavljen tako-le: g. dr. Pfefferer, predsednik; g. dr. Mosché, podpredsednik; gg. dr. Munda,

dr. Papež, dr. Suyer in dr. Tavčar, odborniki; gg. dr. Golf, dr. Krisper in dr. Štampihar, namestniki odbornikov. Disciplinarni svet pa tako: g. dr. Pfefferer, predsednik; gg. dr. Majaron, dr. Munda, dr. Papež, dr. Štampihar, dr. Suyer in dr. Tekavčič, člani; gg. dr. Schegula, dr. Šusteršič, dr. Temnikar in dr. Vilfan, namestniki članov. Zbornični pravniki je g. dr. pl. Schoeppel, njegov namestnik pa g. dr. Ahazhizh.

— (Radi napisov katasterskih občin v zemljiških knjigah v obeh deželnih jezikih) je c. kr. kranjsko deželno predsedstvo, sklicujé se na tozadevno interpelacijo posl. dra. Majarona, priobčeno na 92. strani let. »Slov. Pravnika«, odredilo enketo, ki naj bi se izjavila o pisavi nekaterih krajevnih imen. Ta enketa je imela dne 14. t. m. pod predsedstvom ekscel. barona Heina prvo sejo, katere so se udeležili g. deželnosodni predsednik Levičnik, g. dr. Tavčar kot zastopnik deželnega odbora, g. finančni svetnik Svetek za finančno ravnateljstvo, g. dr. Majaron in g. vladni tajnik pl. Haas kot poročevalec. V drugi seji, ki bode v kratkem, se posvetovanje dovrši.

— (Službeno navodilo c. kr. finančnim prokuraturam,) ki je stopilo v veljavo dne 1. aprila t. l., omenili smo že v prvi letošnji številki. S tem navodilom povzdignil se je ugled finančnih prokuratur, ki z naprej niso več podrejene predsedstvom finančnih ravnateljstev, ampak neposredno finančnemu ministru; razširil se je tudi njihov delokrog izrecno na zastopanje javnih zakladov v administrativnem postopanju. Nov in splošno zanimiv je zadnji odstavek §-a 11. rečenega navodila, ki slove: »Opravični jezik finančne prokurate se ravna po obstoječih predpisih«. Provizorno službeno navodilo z dne 16. februarja 1855, št. 34. drž. zak. je določalo, da je opravični jezik v notranjem službovanju finančnih prokuratur izključno nemški, a o tem, v katerem jeziku naj vlaga finančna prokuratura svoje vloge pri sodišču, ni bilo tam nobenega določila. Po navedenem §-u 11 pa se bo morala finančna prokuratura z naprej posluževati vsekdar, kedar bo zastopala erar ali drugi javni zaklad, bodisi na sodišči, bodisi pred upravnim oblastvom, tistega jezika, katerega je rabil od nje zastopani zaklad v svojem občevanju s stranko, zoper katero ga zastopa finančna prokuratura. Prenehati mora nesmisel, da so bili plačilni nalogi, opomini i. t. d. vsi slovenski, da pa je vkljub temu, ko je bilo treba iztirjati pristojbino sodnim zvršilom, finančna prokuratura, oziroma v slučajih, katere navaja ministerski ukaz z dne 18. januarja 1898, št. 28. drž. zak., na njeno mesto stopivši davčni urad, vlagal vsepovsod le nemške zvršilne prošnje.

— (Dr. Anton vitez Randa,) prvak živéčih pravnikov čeških, praznoval je dne 10. t. m. štiridesetletnico svoje doktorske časti. Na željo njegovo se nameravane slavnosti niso vršile. Vender pa premnogi čestilci velikega učenjaka niso mogli kaj, da ne bi mu izrazili svojega spoštovanja. Čestital mu je rektorat češkega vseučilišča in ga zahvalil za trud, ki ga je imel okolo oživotvorjenja visokih čeških šol. Čestitale so mu deputacije profesorjev češke pravne fakultete, pravniških društev »Právnická Jednota« in

»Všehrd« in dr. Vsi profesorji pravne fakultete, razun jednega, bili so Randovi učenci, ki so mu zdaj izročili krasno čestitko. V spomin na ta jubilej se napravi zlata in bronasta medalija z doprsko podobo Randovo. Te dni tudi izide spis, ki bo de obsegal življenje in pomen dra. Rande.

— (»Novi sodni pravilnik za grajanske stvari v uredovnem slovenskem prevodu.«) [Dalje.] Samo znaharji in pisaharji, ki niso nikdar še ni pogledali v kako srbsko, poljsko ali rusko knjigo, niti poslušali priprostega našega naroda žive govornice, poslali bi v javnost po ljubljanskem kakem listu, n. pr.:

a) tak le nenaravni praesens historicum (iz »Slovenca«): »Gospodar se vrnejo iz mesta domu, pogledajo po hiši in grejo k mizi, kjer sedijo pri večerji z njegovo družino«, — namesti: »Gospodar, prišedši iz mesta domu nazaj, pogledal je po hiši in šel za mizo, kjer je sedel na večerji se svojoj družinoy«, — ali: »Gospodar je prišel iz mesta domu nazaj in pogledavši po hiši, šel je za mizo, kjer je večerjal se svojo družino«;

b) tak le nenaravni sedanjik (iz »Slovenskega Lista«): »Mnogo je takih, ki vse zanikajo in pograjajo; povsod izteknejo cel kup nedostatkoy ali vsaj malo napakico, katero pa raztegnejo, napihnejo in počrniyo, da je videti potem kot velikansk madež«, namesti: »Mnogo je takih, ki vse zanikujejo in grajajo: povsod iztikajo poln kup nedostatkoy ali vsaj malo napakico, katero pa raztegujejo, napihavajo in črne, da je videti potem velikanski madež«;

c) tak le neslovanski bodočnik (iz »Slovenskega Naroda«): »Jutri se vrši končna razprava pri okrožnem sodišči v Novomestu proti Lukatu Dobskitu, svinjskemu trgovcu iz Ban glede hudodelstva ubojstva; k razpravi bo prišel sam državni pravdnik in kot zagovornik (zagovornik znači prav za prav: čarodej in celó zarotnik) postav toži obdolženca«, namesti: »Jutre bo glavna razprava na okrožnem sodišči v Novem mestu zoper Luko Dobskega, svinjami kupčujočega, od Banov, radi hudodelstva ubojstva; na razpravo pride sam državni pravdnik in on, brantelj zakonov, bo tožil obdolženca«;

d) ali pa celó (iz »Obzornika«) tak le ljubljansko-mestni bodočnik: »A sedaj k stvari. Če se kdo prepira glede jezuitske morale, katerih branil in pomagal se bode pač oprijel? Menimo, da knjig jezuitskih. Kadar se gre (kaj ima ta se tu opraviti? — Stoji za nemški es češ, da nam je prevajati prav vsako nemško nesnago. O Ljubljanci!) namreč za to, da kdo iz sto in sto knjig temeljito dokaže nauk, kot pošten mož šel bo v knjižnico, proučil bo avtorje kot so Mariano, Molino, Lessieus, Lacroix, Busenbaum, Guzi itd., pregledal, razmotril bo tehtnost posameznih trditev, njih stik in smisel«, namesti: »A sedaj na stvar. Kedar se kdo prepira o jezuitski morali, katerih branil in pomagal se pač oprime? Menimo, da knjig jezuitskih. Ko gre namreč za to, da dokaže kdo temeljito kak nauk iz sto in sto knjig, on, pošten mož, pojde v knjižnico, v njej prouči avktorje, na pr. Marjana, Molina, Lessieusa, Lacroixa, Busenbauma, Guzija itd., pregleda in razmotri tehtnost posameznih trditev, njih stik in smisel.«

Tri, štiri desetke let nosili so po Hrvaškem ošabno po konci trdokorne svoje glave neslani ahavci (branitelji slova h v roditelju množine, na pr. pet junakah, namesti štokavskega: pet junaka, namesti čakavskega: pet junák ali pet junakí in namesti kajkavskega: pet junakov), češ, ker služi v nemščini pismo *h* v raztezanje slovke, bodi tako tudi v hrvaščini. Zaman so se jim opirali Kristjanović, Fabković, Crnčić in Rački; pojaviti se je bilo istemu Franu Kurelcu, starinof Ogulincu a rodom iz Krbave v Bruvni z nesmrtnima razpravama: »Kako da sklanjamo hrvatska imena?« in »Recimo koju«, s katerim jim je zadal smrtni udarec. In kaka osoda ni zadela vseh ahavcev? Kakor so skopneli vsi trdovratni naši igavci (branitelji končnice *iga*, namesti *ega* ali *oga*, na pr. dobriga, lepiga namesti dobrega, lepega) in še trdovratnejši naši šekavci (branitelji *š* za *šč*, n. pr. kosiše, toporiše, namesti kosišče, toporišče), propadli so tudi vsi ahavci za vse večne čase. Živenja klice nosi v sebi le ono, kar je naravno, le ono požene bujno brstje, pa razcvete se v divno krasoto, ker je ukoreninjeno v prirodi. — Ista osoda, ki je zadela neusmiljene hrvaške ahavce in naše šekavce in igavce, taista zadene prav v kratkem tudi vse naše bomkavce, vse kvaritelje divnega našega jezika.

Prešedši mimo nekaterih neznatnih malenkostij, na mestu katerih bi vendarle rajše videli kaj družega, kaj prikladnejšega, na primer:

grajanski namesti državljanski, ker znači državljanski staatsbürgerlich, ker v vsem zakonu govori se le o »bürgerliche« (ne pa o staatsbürgerliche) »rechtssachen« in ker imamo za bürgerlich (civile) prav prikladno besedo: grajski (hrvaški gradjski, ruski graždanski), ki je nastala iz besede grad isto tako, kakor je nastala nemška beseda bürgerlich iz burg;

terjatev namesti terjavščina, ker terjavščina znači uže bolj nekkih podatkov od terjatev, nego li forderung;

poveljno postopanje namesti mandatno postopanje, ker živi ta beseda prav krepko v našem jeziku, v katerem nam služi na pr. kakor v stari slovenščini povelitelj za praefectus, poveliteljen za imperans, povelevatelj za praefectus, poveljništvo za commando, poveljevati za mandare, poveljenje in povelje za jussum, poveljeti za jubere, povelja za edictum in za diploma;

plačilni ukaz namesti plačilni nalog za zahlungsaufgabe, ker na Slovenskem ukazujemo, zapovedujemo z besedami, nakladamo pa le materijalnih stvari vse dotle, dokler jih nismo naložili;

maloletnik namesti nedoletnik za minderjährig, ker nedoletnik znači le mladenca do dovršenega osemnajstega leta, kakor znači nedorasla dekletce od dovršenega detinstva do navršenega štirinajstega leta;

jemčiti za bürgen namesti hrvaškega jamčiti, ker ne izvajamo te besede od jama, nego od besede jemati, ker slove ta beseda v staroslovenščini *ѣмати*, *ѣмьць* (sponsor), *ѣмьчити* vadari in ker ni možna torej ta oblika »jamčiti« v novi slovenščini;

ustanoviti namesti ustanovičiti, ker nam ni prav nič treba otročje te besede ustanovičiti, ko imamo za njo prav krepkih, določnih izrazov, napr. ustanoviti, določiti, opredeliti, naznačiti, odrediti;

raztočnik ali razsipnik namesti zapravljivec, ker nahajamo prvi dve besedi uže v stari naši knjigi in ker je zapravljivec prehud Marko Poklinski germanizem iz *verschwendet*;

poslovník namesto opravlñni red za *geschäftsordnung*, ker beseda opravlñnik za *geschäftsordnung* je preblizu besede pravilnik (*jurisdictionsnorm*) in ker imenujé vsi drugi južni Slovenci *geschäftsordnung* poslovníkom;

nameščanje namesti namestovanje, ker poslednja ta beseda ni slovnično utemeljena;

poslove ali poslovanja namesti posle (*geschäfte*), ker bi se pod poslednjo besedo moglo umeti tudi *dienerschaft* namesti *geschäften*;

postojanje ali bitstvo pogodbe namesti bitje (*bestehen des vertrages*), ker bitje znači *le ein wesen*, na pr. Bog je zgolj bitje; on ima um in voljo, telesa pa nima;

izhod namesti izid, ker je skoval poslednjo to besedo le za silo, namreč radi rime, blagopokojni Jovan Koseski in ker beseda izid ni niti možna v našem jeziku, saj pravimo kaj-le o kakem zahodu, prehodu, dohodu, odhodu, izhodu, nikdar pa ne govorimo o kakem zaidu, preidu, doidu, odidu in izidu;

ročišče namesti narok za *tagsatzung*, ker rabi za dies status, destinatio, udiencia, Srbom, Hrvatom in Slovencem ob hrvaški granici prelepa beseda ročišče, kakor nam dokazuje narodna pesem:

»Na hajdučko zove ga ročište«, in ker znači narok dandenes v prostonarodnem našem jeziku *a)* adv. toliko, kolikor nemški *zur hand*, *b)* subst. pa toliko, kolikor znači: naroki, narokva, narokviče, armband ali *armschmuck* itd.

brak namesti zakon (*ženitev*) za *ehe*, ker znači zakon prav v vseh slovanskih narečjih *gesetz* (*lex*) in ker vpotrebljava obče slovansko to besedo brak, nastavšo iz besede berem, prav v tem smislu tudi J. Šuman v slovenski svoji slovnici (na strani 216), izdani Maticoj slovenskoj 1881. leta;

razvod braka namesti razveza zakona za *ehetrennung*, ker tako imenujo razpuščenje zakonske zveze Slovenci v Brkinih, na Dolenjskem, Hrvaškem in na Ogerskem in vsi drugi Slovenci.

(Dalje prihodnjič.)

»Slovenski Pravniki« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravniki« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 17 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Valvazorjevem trgu šte. 7.